

ФОНДАЦИЯ
АСОЦИАЦИЯ
АНИМУС

Адрес: София 1000, ул. „Екзарх Йосиф“ 85
Т/Ф: (+3592) 983 5205 983 5305, 983 5405
E: animus@animusassociation.org
www. animusassociation.org

До:

**51-ВО НАРОДНОТО
СЪБРАНИЕ НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

С копие до:

**КОМИСИЯ ПО
КОНСТИТУЦИОННИ И
ПРАВНИ ВЪПРОСИ**

СТАНОВИЩЕ

От:

**ФОНДАЦИЯ
„АСОЦИАЦИЯ АНИМУС“**

Адрес: гр. София, ул. „Екзарх
Йосиф“ № 85

**Относно: Законопроект за
изменение и допълнение на
Семейния кодекс със
сигнатура № 51-454-01-50**

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ,

Фондация „Асоциация Анимус“ е неправителствена организация, която предоставя подкрепа на жертви на домашно насилие в продължение на 30 години и има дългогодишен поглед над системата за закрила и подкрепа на пострадалите. Екипи на организацията са участвали в съставянето и измененията на Закона за закрила на детето, също така наши представители са членове на Националния съвет за закрила на детето към ДАЗД вече повече от 20 години. През периода 2009-2019 г. Фондация „Асоциация

Анимус“ създаде и управляваше Националната телефонна линия за деца: 116 111 към ДАЗД.

С настоящото писмо бихме искали да предоставим експертно становище си във връзка със Законопроектът за изменение и допълнение на Семейния кодекс със сигнатура № 51-454-01-50, който следва да се отхвърли в цялост.

С единствения параграф на законопроекта се правят драстични, непрецизни и опасни изменения в чл.59, ал.2, ал.3 и ал.4 от Семейния кодекс. В чл.59, ал. 2 СК се регламентира, че ако при развод съпрузите не могат по общо съгласие решават въпросите относно отглеждането и възпитанието на ненавършилите пълнолетие деца от брака в техен интерес, съдът служебно постановява при кого от родителите да живеят децата, на кого от тях се предоставя упражняването на родителските права, като *„в този случай родителите имат равнопоставеност при преценката на техния родителски капацитет”*, а при преценката на най-добрите интереси на детето, съдът трябва да реши *„единствено на база личните възпитателски качества, родителски капацитет и възможностите, които има всеки един от тях за отглеждането на децата, полаганите до момента грижи и отношение към децата, желанието на всеки един от родителите, привързаността на децата към родителите, възможността за помощ от трети лица - близки на родителите, социалното обкръжение и материалните възможности и без оглед на пола на децата, като съдът определя мерките относно упражняването на тези права, както и режима на личните отношения между децата и родителите и издръжката на децата”*. Неизчерпателно посочените в действащия закон обстоятелства се заменят с изчерпателен списък, който **лимитира преценката на съда във всеки индивидуален казус.**

В мотивите за тази законодателна промяна се сочи, че се постига елиминиране на **пола и възрастта на децата като фактори, защото те се считат за дискриминационни и несъвместими с „модерното възприятие за пол”**, независимо, че **трайно ПП „Възраждане”** е сред най-страстите стожери на запазването на разбирането за **полово-социалните роли през призмата на строго патриархалните ценности.** Пряк резултат на възрастта и пола на детето като част от обстоятелства, които имат значение за преценката на съда, според вносителите е, че *„в обемната съдебна практика продължава да присъства житейската презумпция, че майката е по-подходящия родител”*. Едновременно с това се казва, че *„В съвременния свят тази редакция е неактуална и силно дискриминационна по отношение на единия родител, чийто пол не съвпада с този на детето, за което този родител има желани, възможност, капацитет и условия за отглеждането му”*. Това смислово противоречие на собствено основание е аргумент **законопроектът да се отхвърли като немотивиран**, защото очевидно, вносителите не са с убеждението, че по отношение на ненавършилите пълнолетие деца българските съдилища присъждат родителските права на майките спрямо момичетата и на бащите спрямо момчетата, респективно разпореждайки лични контакти с родителя от противоположния пол, а че майката е по-подходяща по силата на неписана презумпция. Тоест **законопроектът е просто против българската майка и възприема, че българският съд не коментира нейните родителски качества,**

наравно с тези на бащата, което показва, че вносителите трябва по-добре да се запознаят с натрупаната до момента съдебна практика, която в цялост опровергава тези неправилни внушения. Безспорно, има хипотези, в които ранната детска възраст предполага родителските права да се присъдят по-скоро на майката, с оглед по-голяма зависимост на детето от нея. Примерни фактори са кърменето, с което майката придава антитета към детето, значими на неговия имунитет, нивата на кортизол и стабилизирането на нервната система. През първите три години мозъкът на детето се развива с изключително висока скорост, като до 80% от структурата му се оформя през този период. Освен това, през първите три години детето не може самостоятелно да регулира емоциите си¹. Майката, традиционно възприемана като основен източник на сигурност и грижа, играе централна роля в тези процеси на ранното детско развитие². Но в тази връзка, следва да се припомнят част от мотивите в Тълкувателно решение № 1/2016 г. на ВКС, които внасят яснота относно разпределението на обема на родителските права при раздяла или развод на родителите, които вносителите не са съобразили, а именно: *„Както в случаите на постигнато между родителите споразумение по отношение на упражняването на родителските права, при което родителите са се споразумели само по някои въпроси, свързани с упражняването на правата, така и при възлагането им от страна на съда на единия от родителите, родителите са задължени да носят обща отговорност за отглеждането и развитието на детето, не са лишени или ограничени от родителските права, нито са освободени от родителските си задължения, нито пък предпочетеният родител е станал изключителен титуляр на родителските права и задължения, респ. има изключителното право да ги упражнява.“*

По отношение на чл.59, ал.3 СК от законопроекта, с която се въвежда задължителен минимален период от 10 календарни дни на месец, в които родителят с режим на лични отношения да взима и вижда децата, всяко решение, свързано с режима на контакт между дете и родител, трябва да се ръководи преди всичко от **най-добрия интерес на детето**. Семейните ситуации и родителските отношения са изключително разнообразни. Налагането на фиксиран минимум игнорира необходимостта от индивидуален подход, който да се съобразява с конкретните обстоятелства по всяко дело. Унифицираният подход, налагащ задължителен минимум от 10 дни на месец, не отчита индивидуалните нужди на детето, неговия график (училище, извънкласни дейности) или неговите отношения с родителя. При случаи, когато **родителите живеят далеч един от друг**, транспортирането на детето за такъв

¹ Ерик Ериксън, „Идентичност: младост и криза“ (2013), ISBN: 9789543204434; Weinberg MK, Beeghly M, Olson KL, Tronick E. Парадигма на неподвижното лице за малки деца: реакциите на две и половина годишните деца към липсата на майка по време на неподвижното лице. J Dev Process. 2008 Spring;3(1):4-22. PMID: 22384309; PMCID: PMC3289403.

² Dieterich CM, Felice JP, O'Sullivan E, Rasmussen KM. Breastfeeding and health outcomes for the mother-infant dyad. Pediatr Clin North Am. 2013 Feb;60(1):31-48. doi: 10.1016/j.pcl.2012.09.010. Epub 2012 Nov 3. PMID: 23178059; PMCID: PMC3508512; Clark, Sheila & Bungum, Timothy. (2003). The Benefits of Breastfeeding (Ползите от кърменето): An Introduction for Health Educators (Въведение за здравни педагози). Californian Journal of Health Promotion (Калифорнийско списание за промоция на здравето). 1. 158-163. 10.32398/cjhp.v1i3.527.

интензивен график може да бъде непрактично, скъпо и изтощително за самото дете. Освен това, не бива да се игнорира, че задължителният режим от 10 дни може да бъде използван като **инструмент за принуда или контрол от страна на родител, който не действа в интерес на детето.**

Въвеждането на задължителен минимум от 10 дни създава рискове за **чести съдебни спорове и конфликти** между родителите относно това как точно да се изпълнява този режим. Липсва яснота как ще се осигурява прилагането на такъв минимум и какви санкции ще бъдат налагани при неспазване. **Неминуемо, това ще доведе до масови злоупотреби със Закона за защита от домашно насилие, както и до преангажирането на ОЗД и ЧСИ в страната с непрестанни конфликти относно предаването на детето, което категорично ще вреди съществено на психическото и емоционалното му състояние.** Не е обмислена от гледна точка на висшите интереси на децата и предложената нова разпоредба на **чл.59, ал.4 СК**, съгласно която в изключителни случаи и при нужда от прилагане на привременни мерки, **може да се определи първоначален режим с период по-кратък от 10 дни на месец, чиято продължителност не може да надхвърля 6 месеца,** доколкото отново изцяло важи аргументът, че се създават предпоставки за злоупотреби със Закона за защита от домашно насилие. Считаме, че съдът следва да взема решения относно тези обстоятелства въз основа на конкретните факти по делото, вместо законът да поставя задължителни рамки, Налагането на твърди рамки за минимален контакт може да бъде в противоречие с **най-добрия интерес на детето.**

С уважение: _____

/Надежда Стойчева - директор на фондация
„Асоциация Анимус“/